

Anmeldelse af "Børne- og Ungdomspsykiatri – nye perspektiver og uanede muligheder" af Søren Hertz.

Er en bog om børne- og ungdomspsykiatri relevant for pædagoger?

Jeg mener ja, fordi vældig mange børn udvikler forstyrret adfærd og har rigtig svært ved at indgå i relationer og i en social sammenhæng. Og vi søger at forstå børnenes adfærd ud fra både sociale, psykologiske, neurobiologiske og psykiatriske vinkler.

"Nye perspektiver og uanede muligheder" – Denne del af titlen gjorde mig nysgerrig. For hvad er det for invitationer, som ligger bag de signaler, som børnene, som på et tidspunkt mødes som psykiatriske patienter har til os?

Jeg vil vove mig ud på at skrive nogle ord om min oplevelse og om de tanker, som bogen har sat i gang hos mig. Jeg skriver vover, for jeg bevæger mig ind på et felt, som kræver mod. Modet har manden, som har sat sig for at stille spørgsmål ved måden, mødet, diagnosen og behandlingen af børn og unge med forstyrrelser i sindet, i deres psykiske liv og i deres relationer til andre mennesker.

Søren Hertz leger – med stor respekt for den faglige tradition, han selv og hele psykiatrien er rundet af – med muligheden for, at vi kan møde forældrene, børnene og de unge med en ny intention. En intention om at tro på mulighederne for udvikling. Muligheder, som ikke ligger lige for, men som kan vise sig at give mening, hvis vi retter opmærksomheden på dét, der ikke lige falder i øjnene.

Den erfaringsbaggrund, som jeg læser bogen med, er 100-vis af nysgerrige, støttende og tabu-reducerende samtaler, jeg har haft med børnefamilier, hvor en af de voksne har en psykisk forstyrrelse. Forstyrrelser, som præger og forstyrrer samspillet i familien, og som kan forstyrre børns trivsel og udvikling. Børnene i disse familier er ofte kommet ganske langt i processen med at udvikle symptomer. Symptomer, som på sigt kan bidrage til en forståelse af barnet som en psykiatrisk patient.

Søren Hertz har sat sig for at smitte os med sin uhelbredelige optimisme. En optimisme, som han har udviklet i samspil med de børn, unge og deres familier, som er henvist fordi barnet har haft så alvorlige forstyrrelser i sit sind, at både familien og omgivelserne er blevet overbevist om, at "... der er noget galt med barnet!"

En af de røde tråde i bogen er, at adfærd og emotioner er kommunikation og vi skal gøre os umage med at forstå budskabet. Eller med Søren Hertz's ord: "Vi skal forstå

budskabet som INVITATIONER fra barnet til andre om et fællesskab om udvikling". Den måde, hvorpå andre herfra forbinder sig med barnets ønske om udvikling, er afgørende. Oftest forstår vi ikke budskabet og vi forsøger at løse problemet ad den vej, der synes mest nærliggende. Men forsøget på løsning af vanskelighederne ad den vej kan netop være det, der vedligeholder selve problemet. Den erfaring har mange gjort sig og alligevel er vi tilbøjelige til at rette fokus på det, der falder i øjnene.

Tvangshandlingerne, tilbagetrækningen, den voldsomme udadrettede eller selvskadende adfærd. Det kræver nysgerrighed, ydmyghed og kreativitet at kunne forstå hvad der kan ligge bag den smertefulde tilstand og komplekse rolle, som barnet oftest har et inderligt ønske om at blive befriet af. Men her kommer modet ind igen, for vi skal have mod til at rette opmærksomheden mod hele familiens liv og historier. Frygten for at aktivere skyldfølelse må ikke gøre os så forsigtige, at vi i ren ærbødighed ikke benævner temaer, som kan være afgørende at få fokus på.

En anden rød tråd er de uanede muligheder for udvikling ... og tilsvarende sprogets og intentionens muligheder for at skabe udvikling i stedet for stigmatisering. Søren Hertz inviterer os til at smage på nye ord og formuleringer, som skaber åbninger for udvikling. Depression – kunne benævnes en depressiv forstyrrelse. Udtrykket: Tidlig opsporing af børn med psykisk sygdom, kan have en tilbøjelighed til at finde det, der på forhånd er blevet defineret som et problem tilhørende barnet.

Barnet kan ikke gøre *for* det – men det kan være med til at gøre noget *ved* det. Og vi andre kan udvikle sammenhænge, hvor barnet får optimale muligheder for at gøre sig fri af den fastlåste forestilling om at være varigt syg.

Netop denne mulighed for at gøre noget ved det, lægger sig op ad delementerne begribelighed, meningsfuldhed og håndterbarhed i Antonowski's ramme for resiliens: Oplevelsen af Sammenhæng.

Den nyere tids viden om den plastiske hjerne, som fortløbende præges og danner spor som et svar på kvaliteten i de relationer vi lever i, er et stabilt og bekræftende underlag for forfatterens uheldredelige optimisme. Han fornægter ikke brugen af medicin, men han insisterer på at udforske de uanede muligheder for at lindre forstyrrelserne ad anden vej. Diagnoserne bruger han som vejledere i processen, hvor han vedvarende er nysgerrig på at forstå hvad der kom før. Hvad var det barnet opfangede i det relationelle rum?

Bogen bygger på det, som Søren Hertz kalder et 'transdisciplinært bio-psyko-socialt videnskabssyn'. Ja, her mærker nogle af os, at vi har med en sprogligt vidtfavnende mand at gøre☺. Bogens Sprog er dog levende i ordets bedste betydning. Jeg oplever,

at netop fordi Søren Hertz er så trofast i sin intention om at smage på sine ord – at være omhyggelig i sin fortælling – da bliver min nysgerrighed vakt og jeg har faktisk haft ganske svært ved at lægge bogen fra mig.

Jeg tænker ikke om mig selv at jeg er gammel, men jeg må konstatere, at jeg i mine 50 år har gennemlevet indtil flere paradigmer i forståelsen af psykiske lidelser.

Under min uddannelse til socialrådgiver i beg. af 1980 var vi så småt ved at forlade den tid, som blev kaldt antipsykiatrien, og hvor en film som "Family Life" anså utallige forældre til skam og skyldfølelse i forhold til deres børns psykiske lidelser. Psykiatrien afviste i disse år ofte familiemedlemmers forsøg på kontakt med både patient og system ud fra forståelse, at de skadede patienten.

Næsten som en modvægt eller i erkendelse af at man var gået for vidt, indførtes i 1994 diagnosesystemet ICD10, som stor set udelader den relationelle forståelse af psykiske lidelser og på den måde bidrager det til at tage byrden forbundet med skyld fra forældrene. ICD10 lægger således op til at vi skal se de enkelte lidelser som et individuelt problem, som i vid udstrækning kan diagnosticeres ud fra patientens adfærd, følelser, tanker her og nu og over tid.

Nu annoncerer børne- og ungdomspsykiateren Søren Hertz så sin tankegang om de uanede muligheder i det relationelle i en alvorlig, optimistisk og velstruktureret bog. En modig mand med en uheldelig optimisme og et uovertruffet talent til at se uanede muligheder dér, hvor andre har mistet tilliden til børns udvikling.

Med et vist kendskab til hjerneforskningens dokumentation af spejlneuronernes ukuelige aktivitet mellem mennesker, og til den nye viden om, at vore hjerner på baggrund af tilbagevendende erfaringer vedvarende danner nye spor, vil jeg vove at tro på, at han har fat i noget, vi skal lytte til.

Karen Glistrup, familie- og psykoterapeut MPF. www.familiesamtaler.dk

Forfatter til bøgerne:

"Hvad børn ikke ved... har de ondt af", Hans Reitzel 2006 (3. udgave aug. 2014) og

"Snak om det... med alle børn" - en bog om angst, depression, stress og traumer,

PsyInfo MIDT, 2013. www.snak-om-det.dk